Baza legislativă a activităţii ştiinţificeînînstitu ţiile de învăţământ superior din Republica Moldova (1991-2014)[1]

Ion EREMIA

Instituţiile superioare de învăţământ din Republica Moldova îşi desfăşoa-ră activitatea în domeniul ştiinţei în conformitate cu legislaţia ţării. După Declaraţia de independenţă a Republicii Moldova, primul document fun-damental care se referă şi la cercetarea ştiinţifi că este Constituţia Repu-blicii Moldova din 29 iulie 1994, intrată în vigoare pe 27 august acelaşi an. Conform articolului 33 al Constituţiei, este garantată „libertatea cre-aţiei artistice şi ştiinţifi ce", iar statul se obligă să „contribuie la păstrarea, la dezvoltarea şi la propagarea realizărilor culturii şi ştiinţei, naţionale şi

[1] Comunicarea a fost realizată în cadrul Proiectului instituţional 15.817.06.24F „*Istoricul învăţământului superior din Republica Moldova prin instituţii: Universitatea de Stat din Moldova*"

mondiale". Prin articolul 126 se prevedea ca statul să asigure „stimularea cercetărilor ştiinţifice".

Ulterior, Parlamentul RM a adoptat Legea din 27 iulie 1999 privind politica de stat în sfera cercetare-dezvoltare, în care era determinată politica de stat în sfera cercetare-dezvoltare, principalele obiective ale politicii de stat în sfera cercetare-dezvoltare, principiile fundamentale ale politicii de stat în sfera cercetare-dezvoltare, funcţiile statului de promovare a politicii în sfera cercetare-dezvoltare etc. Evident, documentul minimaliza rolul investigaţiilor ştiinţifice din instituţiile superioare de învăţământ din Republica Moldova.

Peste un an, pe 27 iulie 2000 a fost adoptată legea nr. 1181 din 27 iulie 2000 cu privire la Academia de Ştiinţe a Moldovei, în atribuţiile acesteia, fiind incluse organizarea şi efectuarea de cercetări ştiinţifice fundamentale şi aplicative, elaborarea de tehnologii avansate etc.

Pe 15 iulie 2004 a fost adoptat controversatul Codul cu privire la ştiinţă şi inovare al Republicii Moldova. Odată cu intrarea în vigoare a Codului din 15 iulie 2004, Legea din 27 iulie 1999 privind politica de stat în sfera cercetare-dezvoltare şi Legea din 27 iulie 2000 cu privire la Academia de Ştiinţe a Moldovei au fost abrogate. Prin Codul primit, politica de stat în sfera ştiinţei şi inovării a fost declarată prioritate strategică, au fost stabilite scopul şi sarcinile politicii de stat în sfera ştiinţei şi inovării, principiile fundamentale ale politicii de stat în sfera ştiinţei şi inovării, direcţiile strategice ale activităţii din sfera ştiinţei şi inovării.

Codul menţionat atribuia AŞM competenţe nelimitate, Academia devenind „unica instituţie publică de interes naţional în sfera ştiinţei şi inovării, este coordonator plenipotenţiar al activităţii ştiinţifice şi de inovare, cel mai înalt for ştiinţific al ţării şi consultantul ştiinţific al autorităţilor publice ale Republicii Moldova". Mai mult chiar, Academiei de Ştiinţe i se deleagă competenţele Guvernului în sfera cercetării-dezvoltării, precum şi rolul de coordonator în promovarea inovaţiilor şi transferului tehnologic.

Pe 17 iulie 2014, după ani buni de aşteptări, *Codul Educaţiei* a fost adoptat de Parlamentul Republicii Moldova, publicat pe 24 octombrie 2014 în Monitorul Oficial Nr. 319-324, art. nr. 634 şi intrat in vigoare pe 23 noiembrie 2014. *Codul Educaţiei* prevede mai multe stipulaţii referitoare la dezvoltarea ştiinţei în instituţiile de învăţământ superior, acestea dis-

punând de „posibilitatea de a crea, independent sau în parteneriat, prin decizii ale Consiliului pentru dezvoltare strategică instituţională, cu votul a 2/3 din numărul membrilor, inclusiv al reprezentantului Ministerului Finanţelor, instituţii publice de cercetare şi inovare, centre experimentale şi didactice, clinici universitare, spitale universitare, staţiuni şi terenuri didactice, incubatoare de afaceri, cluburi sportive şi studiouri de creaţie, precum şi societăţi comerciale, prin care să îşi realizeze misiunea şi să valorifi ce propriile rezultate ale activităţilor de cercetare şi inovare desfăşurate. Aceste decizii sunt aduse la cunoştinţa fondatorilor. Orice profit realizat din asemenea activităţi constituie venitul propriu al instituţiei de învăţământ superior şi urmează a fi investit obligatoriu în scopul realizării misiunii asumate prin Carta universitară".

În acelaşi context, articolul 116 din capitolul IV al *Codului Educaţiei*, este consacrat în întregime cercetării ştiinţificeînînv ăţământul superior.